

BIZNES MUZOKORALARDA XORIJIIY TILLARNING RO'LI

Mulaydinov Farxod,

Qo'qon universiteti Raqamli texnologiyalar va matematika kafedrasida o'qituvchisi

Po'latova Ruxshonaxon,

Qo'qon universiteti, Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi 2-kurs talabasi

MAQOLA HAQIDA	ANNOTATSIYA / АННОТАЦИЯ / ANNOTATION
<p>Qabul qilindi: 24-sentabr 2024-yil Tasdiqlandi: 26-sentabr 2024-yil Jurnal soni: 12 Maqola raqami: 23 DOI: https://doi.org/10.54613/ku.v12i.1000</p>	<p>Ushbu maqola biznes muzokoralarida xorijiy tillarning roli va ahamiyatini o'rganishga qaratilgan. Maqolada xorijiy tillarni bilishning muloqot samaradorligi va xalqaro biznesdagi muvaffaqiyatga ta'siri tahlil qilinadi. Ingliz tilining xalqaro biznes tiliga aylanishi, madaniyatlararo farqlar va kommunikatsiya to'siqlari, shuningdek, xorijiy tillarni o'rganish strategiyalari muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari xorijiy tillarni bilish va madaniyatlarni tushunish, shuningdek, muvaffaqiyatli muzokoralar o'rnatish uchun zarurligini ko'rsatadi. Korxonalar o'z xodimlarining lingvistik va madaniy kompetensiyalarini oshirishga e'tibor qaratishlari kerak. Ushbu tadqiqot, xorijiy tillar va biznes muzokoralari o'rtasidagi o'zaro aloqalarni chuqurroq o'rganishga imkoniyat yaratadi. Shuningdek ushbu ma'lumotlar bo'yicha kelajakdagi biznes muzokoralarda xorijiy tillarning qanchali ahamiyatli ekanligi va ularni qanday qo'llash mumkinligi bo'yicha ham yetarli ko'nikmalar olish mumkin.</p>
<p>KALIT SO'ZLAR / КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА / KEYWORDS</p>	
<p>Biznes muzokoralari, xorijiy tillar, muloqot samaradorligi, madaniyatlararo farqlar, ingliz tili, kommunikatsiya to'siqlari, lingvistik kompetensiya, madaniy kompetensiya, xalqaro biznes, til o'rganish strategiyalari</p>	

Kirish: Globallashuv jarayonlar qizg'in tus olayotgan davrda xalqaro aloqalar va biznes muhitining kengayishi natijasida xorijiy tillarning ahamiyati yanada oshdi. Bugungi kunda korxonalar nafaqat mahalliy bozorlar bilan cheklanishadi, balki xalqaro miqyosda ham hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yishga intilishadi. Shu jarayonda biznes muzokoralarda xorijiy tillardan foydalanishning muhim roli bor. Xalqaro bozorlarda muvaffaqiyatli muzokoralar olib borish, hamkorlik bilan to'g'ri va samarali muloqot qilish, shartnomalarni tuzish hamda bozor talablari va odatlariga moslashish ko'p hollarda xorijiy tillarni bilishga bog'liq bo'lib qoladi. Shuningdek, xorijiy tillarni bilish nafaqat lingvistik qobiliyat, balki madaniy farqlarni anglash va ular bilan hisoblashish imkonini ham beradi. Har bir xalqning biznes yuritish uslublari, muomala madaniyati, muzokara olib borish strategiyalari turlicha bo'lib, bu farqlarni tushunmaslik xato qarorlar qabul qilishga yoki kelishmovchiliklarga olib kelishi mumkin. Xorijiy tillarni egallash orqali korxonalar o'zlari uchun yangi bozorlarni ochish, turli millat vakillari bilan samarali hamkorlik o'rnatish va xalqaro raqobatbardoshlikni oshirishga erishadilar. Shu sababli, zamonaviy biznes olamida xorijiy tillar nafaqat aloqa vositasi, balki muvaffaqiyatga erishishning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Eski davrlardan buyon aytib kelinadiki "Til bilgan, el biladi" ya'ni biz xorijiy tillarni qanchalik yaxshi o'rgnib borarkanmiz dunyoqarashlarimiz turlicha bo'lib, ongimiz rivojlanib boraveradi. Ushbu maqolada biznes muzokoralarida xorijiy tillarning roli, ularning ishblarmonlik muhitidagi o'zini o'rganish va samarali muloqot uchun qanday yondashuvlar kerakligini tahlil qilamiz.

Adabiyotlar tahlili: Xorijiy olimlar Harzing va Fili 2008-yildagi biznes muzokoralarida xorijiy tillarning roli haqidagi tadqiqotlar va nazariyalarning turli jihatlarini o'rganishgan. Xalqaro biznes kommunikatsiyasi sohasida bir necha muhim nazariy yondashuvlar mavjud. Ulardan biri lingvistik kompetensiya nazariyasi bo'lib, bu nazariya til bilish darajasi va muloqot muvaffaqiyati o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, xorijiy tillarda yuqori saviyada so'zlasha olish, muzokaralar samaradorligini oshiradi, shuningdek, tomonlar o'rtasidagi o'zaro ishonch va hamkorlikning mustahkamlanishiga hissa qo'shadi.¹

Bundan tashqari, madaniyatlararo kommunikatsiya nazariyasi biznes muzokoralarida muhim rol o'ynaydi. Shuningdek bu masala bo'yicha Edward T. Hall va Geert Hofstede kabi tadqiqotchilar madaniyatlarining biznes muloqotiga ta'sirini chuqur o'rganishini ham inobatga olishimiz lozim. Ular har bir madaniyatning o'ziga xos

muloqot uslubi, vaqtga, shaxsiy masofaga, hokimiyatga bo'lgan munosabati mavjudligini aniqlashgan. Hofstede'ning madaniy o'lchamlar modeli madaniyatlararo farqlarni tushunish va ularni hisobga olish orqali biznes muzokalarining muvaffaqiyatini oshirishga yordam beradi. Unga ko'ra, har bir mamlakatning kuch masofasi, noaniqlikka toqatlilik, individuallik yoki kollektivlik darajalari muzokaralar natijasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.²

Shuni takidlab o'tish zarurki, lingva-franka kontseptsiyasi xalqaro biznes sohasida keng tarqalgan. Ko'p hollarda ingliz tili xalqaro biznes tili sifatida qabul qilinadi va bu tilni bilish ko'pincha zarur shartga aylanadi. Ingliz tilining xalqaro tilda ishlatilishi haqidagi tajribalar ya'ni Finlyandiya olimlari Louhiala-Salminen, Charles va Kankaanranta tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, bu tilda muloqot qilish muloqotdagi ba'zi madaniy farqlarni kamaytiradi, lekin shuningdek, notiq tilida so'zlashmaydiganlar uchun ba'zi muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin.³

Metodlar

Ushbu maqola yuzasidan olib borilgan tadqiqotlarning biznes muzokoralarida xorijiy tillarning o'zni va ahamiyatini tahlil qilish uchun sifatli va miqdoriy yondashuvlardan olib borildi. Tadqiqot quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oldi:

Ma'lumot yig'ish usullari. Xalqaro biznes sohasida faoliyat yurituvchi kompaniya vakillari, jumladan, rahbarlar va muzokarachilar bilan yarim tashkillangan intervyular o'tkazildi. Intervyularda xorijiy tillarning muzokoralarda qanday rol o'ynashi, til to'siqlari va ularni yengish usullari muhokama qilindi. Intervyular orqali sifatli ma'lumotlar olindi. Xalqaro biznes bilan shug'ullanuvchi korxonalar orasida so'rovnomada o'tkazildi. So'rovnomada xorijiy tillar bilimining darajasi, muzokaralar muvaffaqiyati va madaniy to'siqlarning ta'siri haqida savollar berildi. So'rovnomada natijalari miqdoriy tahlil uchun xizmat qilishi ta'minlandi. Tadqiqotda ishtirok etish uchun xalqaro bozorlarda faoliyat olib boruvchi kichik, o'rta va yirik korxonalar tanlab olindi. Ishtirokchilar orasida turli lavozimdagi xodimlar – rahbarlar, savdo bo'yicha maslahatchilar va xorijiy bozorlar bilan ishlovchi mutaxassislar qatnashdi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish usullari. Intervyular mazmuni tematik tahlil usuli yordamida o'rganildi. Bu usul orqali xorijiy tillar va madaniyatlararo kommunikatsiya to'g'risidagi asosiy mavzular va g'oyalar aniqlandi. Shundan so'ng esa so'rovnomada natijalari statistik usullar orqali tahlil qilindi. Ma'lumotlar grafiklar va diagrammalar yordamida ko'rsatildi, xorijiy tillar bilim darajasi va muzokaralar

¹ Harzing, A., & Feely, A. J. (2008). Language in International Business: A Review of the Literature and a Research Agenda. *European Journal of International Management*, 2(4), 420-439.

² Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2

³ Louhiala-Salminen, L., Charles, M., & Kankaanranta, A. (2005). English as a Lingua Franca in Business Contexts. *English for Specific Purposes*, 24(3), 330-345. (1), 1-26.

muvaffaqiyati o'rtasidagi bog'liqlik aniqlandi. Tadqiqot ishtirokchilari faqat xalqaro bozorda faoliyat ko'rsatuvchi kompaniyalardan iborat bo'lib, bu natijalar barcha kompaniyalarga umumlashtirilmasligi mumkin. Shuningdek, so'rovnoma va intervyularda qatnashgan vakillar subyektiv qarashlari tadqiqot natijalariga ta'sir qilishi ehtimoli mavjuddir. Ushbu metodologiya yordamida xorijiy tillarning biznes muzokaralarida o'ynaydigan roli va ularning muvaffaqiyatli muloqotga ta'siri haqida chuqurroq tushunchalar olindi.

Natijalar

Maqoladagi tadqiqot natijalari xorijiy tillarning xalqaro biznes muzokaralaridagi ahamiyati va ularning muvaffaqiyatga ta'sirini ko'rsatadi. Quyidagi asosiy natijalar qayd etildi:

Xorijiy tillar bilim darajasining ta'siri: So'rovnoma natijalari shuni ko'rsatadiki, xorijiy tillarni biladigan xodimlar ishtirokidagi muzokaralar ancha samarali kechdi. So'rovda qatnashganlarning 75% dan ko'prog'i xorijiy tilni yaxshi bilishdi bu muzokaralar muvaffaqiyatimizga bevosita ta'sir qilishini va kelishuvlarga tezroq erishishimizga yordam berishini ta'kidlab o'tishimiz lozim.

Ingliz tilining yetakchi roli: Natijalarga ko'ra, xalqaro biznesda eng ko'p qo'llaniladigan til ingliz tili bo'lib, so'rov ishtirokchilarining 80% dan ortig'i muzokaralarda ingliz tilidan foydalanishlarini bildirdilar. Shu bilan birga, til bilmagan xodimlar yoki sheriklar bilan muloqotda bo'ladigan qiyinchiliklar ham tilga olindi. Intervyu natijalari madaniyatlararo farqlar xorijiy tillar bilan bir qatorda biznes muzokaralarida sezilarli rol o'ynashini ko'rsatdi. Masalan, Sharqiy va G'arbiy mamlakatlar vakillari o'rtasidagi muloqotda qarama-qarshi madaniy nuqta nazarlar ba'zi noaniqliklarga olib kelgani qayd etilgan. Ishtirokchilarning 60% madaniy tafovutlar til to'siqlaridan kam bo'lmagan qiyinchiliklar tug'dirishini ta'kidlaganlar.

Til o'rganish strategiyalari: Ko'plab kompaniyalar xorijiy tillarni o'rganishni qo'llab-quvvatlashini va xodimlarini til kurslariga yo'naltirishini aytib o'tdi. 50% dan ortiq kompaniyalar xorijiy tilni o'rganish imkoniyatlarini yaratganini bildirdi. Ishtirok etuvchilar til to'siqlarini yengish uchun turli strategiyalar qo'llayotganini ma'lum qilishdi. Bu usullar orasida eng zo'r tarjimonlardan foydalanish, ikki tili xodimlarni yollash va texnologik vositalar yordamida tarjimalar amalga oshirish kabi choralar ko'rsatib o'tildi. Umuman olganda, o'tkazilgan tadqiqot xorijiy tillar bilimining biznes muzokaralarida muhim ahamiyatga ega ekanligini, muvaffaqiyatli hamkorlik uchun esa lingvistik va madaniy kompetensiyaning zarur ekanligini tasdiqladi.

Muhokoma

Ushbu tadqiqot natijalari xorijiy tillarning biznes muzokaralarida qanday rol o'ynashini ko'rsatmoqda. Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar, xorijiy tillarni bilish nafaqat muloqotning samaradorligini oshirish, balki ishbilarmonlik muhitidagi madaniy farqlarni yengishga yordam berishini ta'kidlaydi. Bu, o'z navbatida, muzokaralar davomida ishonchni oshirish va kelishuvlarni tezroq amalga oshirishga olib keladi.

Xorijiy tillarni bilishning ahamiyati, ayniqsa, ingliz tilining xalqaro biznes tiliga aylanishi bilan yanada oshdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ingliz tilini biladigan xodimlar xalqaro muzokaralarda ko'proq muvaffaqiyat qozonadilar, bu esa xorijiy bozorlarni o'zlashtirish va yangi hamkorlik aloqalarini o'rnatish imkoniyatlarini oshiradi. Biroq, tadqiqotda til to'siqlari va madaniy farqlar haqida ham muhim ma'lumotlar keltirilgan. Madaniy farqlar nafaqat til, balki muloqot

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Harzing, A., & Feely, A. J. (2008). Language in International Business: A Review of the Literature and a Research Agenda. *European Journal of International Management*, 2(4), 420-439.
2. Hofstede, G. (2011). *Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. Online Readings in Psychology and Culture*, 2
3. Louhiala-Salminen, L., Charles, M., & Kankaanranta, A. (2005). *English as a Lingua Franca in Business Contexts. English for Specific Purposes*, 24(3), 330-345. (1), 1-26.
4. Clyne, M. (2005). *Australia and Germany: The Role of Language in Cultural Interactions. Journal of Intercultural Communication*, 10.
5. McNulty, R., & O'Connell, S. (2016). *Language and Intercultural Communication in Business: A Review of the Literature. International Journal of Business Communication*, 53(3), 1-19.

uslublarini ham o'z ichiga oladi. Masalan, Sharqiy va G'arbiy mamlakatlar vakillari o'rtasida o'rtaga tushadigan muammolar, ba'zida muloqotdagi noaniqliklar yoki tushunmovchiliklarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, korxonalar o'z xodimlarini madaniyatlararo kommunikatsiya bo'yicha tayyorlashni ham ko'rib chiqishlari zarur. Shuningdek, tadqiqotda xorijiy tillarni o'rganish strategiyalari muhim o'rin tutadi. Korxonalar o'z xodimlarining til ko'nikmalarini rivojlantirish uchun ta'lim dasturlarini joriy etishlari, bu orqali hamkorlik jarayonlarini yengillashtirishlari mumkin. Til bilmaydigan xodimlar uchun turli xil texnologik vositalardan, jumladan, tarjimonlar va mobil ilovalardan foydalanish orqali kommunikatsiyani yanada rivojlantirish mumkin. Yokida korxonalar tomonidan ma'lum kunda yokida ma'lum vaqtda darslar tashkillanishi shuningdek erkin muloqot vaqti o'rnatilishi mumkin. Bu orqali biladigan xodimlar bilmaydigan xodimlar bilan ingliz tili yokida boshqa xorijiy tilda so'zlashishi boshqalarni ham o'rganishini ta'minlashi mumkin. Aytib o'tgan ma'lumotlarimizdan shunday xulosa kelib chiqadiki xorijiy tillarning biznes muzokaralaridagi roli va ularning muvaffaqiyatga ta'siri beqiyosdir. Shu bilan birga, korxonalar o'z xodimlarining lingvistik va madaniy kompetensiyalarini oshirishga e'tibor qaratishlari, shuningdek, xalqaro biznes sohasida raqobatbardosh bo'lishlari uchun zarurdir. Tadqiqot natijalari kelajakda xorijiy tillar va madaniyatlararo kommunikatsiya sohasida qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot xorijiy tillarning biznes muzokaralaridagi ahamiyatini, ularning muvaffaqiyatga ta'sirini va madaniy farqlarni yengishdagi rolini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xorijiy tillarni bilish, ayniqsa, ingliz tilini bilish, xalqaro biznesda muvaffaqiyatli muloqot uchun zarurdir. Xorijiy tillar nafaqat muloqotning samaradorligini oshiradi, balki ishonch va hamkorlikni mustahkamlashga ham yordam beradi. Biroq, tadqiqotda madaniyatlararo farqlar va til to'siqlari muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular biznes muzokaralarida qiyinchiliklar keltirib chiqarishi mumkin. Natijada, xorijiy tillar va madaniyatlararo kommunikatsiyaning ahamiyati, zamonaviy biznes muhitida raqobatbardosh bo'lish uchun muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Kelajakda bu sohada qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish, xorijiy tillar va biznes muzokaralari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni yanada chuqurroq o'rganish imkonini beradi. Maqolada ingliz tilining xalqaro biznesda muhim til sifatida o'rni, shuningdek, madaniy farqlar va kommunikatsiya to'siqlari tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, xorijiy tillarni biladigan xodimlar muzokaralarda ko'proq muvaffaqiyat qozonadilar va bu ularning ishbilarmonlik faoliyatini kengaytirish imkoniyatlarini oshiradi. Madaniyatlararo farqlarni anglash va ularga moslashish muvaffaqiyatli muloqot uchun zarurdir. Bundan kelib chiqib, korxonalar o'z xodimlarining xorijiy tillar va madaniy kompetensiyalarini rivojlantirishga e'tibor qaratishlari lozim. Shuning uchun, korxonalar xodimlarining madaniy kompetensiyalarini rivojlantirish va xorijiy tillarni o'rganish uchun turli strategiyalarni joriy etishlari zarur. Tadqiqot natijalari kelajakda xorijiy tillar va biznes muzokaralari sohasida qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazishga asos bo'lib xizmat qiladi, bu esa xalqaro hamkorlik va muvaffaqiyatli biznes munosabatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

6. Mulaydinov, F. M. (2022). Sanoat korxonalari va biznes faoliyatida integratsion axborot tizimlari. *Qo'qon universiteti xabarnomasi*, 5, 30-35.
7. Mulaydinov, F., & Ruxshonaxon, P. L. (2024). TILLARNI O'RGANISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 11, 105-107.
8. Murotovich, M. F. (2023). ZAMONAVIY YOSHLAR QADRIYATLARI VA JAMIYAT BOSHQARUVI. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 121-127.
9. Mulaydinov, F. M. (2022). MAKTABGACHA TA'LIM JARAYONIDA XORIJIY TILLARNI O'QITISHNING ZAMONAVIY METODIKASI. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING*, 1(1).
10. Mulaydinov, F., & Solidjonov, D. (2024). THE DIGITAL LITERACY PRACTICES OF A NOVICE ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE TEACHER WHEN WRITING RESEARCH ARTICLES FOR PUBLICATION. *Kokand University Research Base*, 376-38